

Samonikla šećerna repa

Šećerna repa je ratarska kultura koja donosi profit redovno i stabilno. Ona je veoma zahtevna sa stanovišta tehnologije i mehanizacije. U poslednje vreme šećerna repa se gaji na približno istim površinama, ali je gajji sve manji broj proizvođača.

Zbog ograničenih površina, retko koji proizvođač poštjuje plodored kod proizvodnje šećerne repe. Šećerna repa se gaji na istoj površini svake treće, ali sve češće i svake druge godine. Pojava monokulture u gajenju šećerne repe je takođe prisutna. Izbacivanje plodoreda je posebno izraženo na parcelama koje su u državnoj svojini i o čijoj dugoročnoj upotrebi nikne vodi računa.

■ **ODAKLE POTIČU SAMONIKLE ŠEĆERNE REPE** – Šećerna repa je dvogodišnja biljka. Da bi donele seme, biljke

moraju proći period jarovizacije. Samonikle repe počnu da se pojavljuju u dva slučaja:

- Prvi je kada pojedinačne biljke šećerne repe iz redovne setve produzaju kroz period jarovizacije i bace seme.
- Drugi način je od korena koji posle vadenja ostane na njivi. Deo korenova uvek ostane, posebno na mestima gde su bile prizme ili sitnije repe. Dešava se da čak i na delovima glava koje je odsekla vadilica ostanu pupoljci iz kojih na proleće biljka nastavi vegetaciju, i bacaju seme. Na te pojedinačne biljke nikone obraća pažnju. Međutim, kada se ponovo poseje šećerna repa na tu površinu, na mestu gde je bačeno seme, niče mnogo više biljaka repe.

■ **KAKVI SU RIZICI OD POJAVE SAMONIKLIH REPA** – Samonikle repe

postaju korov, koriste hranu i vodu isto kao i redovno posejane šećerne repe. Herbicidi su naravno selektivni prema repi, pa te repe ostaju na njivi bez obzira na upotrebu herbicida. Pošto znamo da preveliki sklop, pa čak i neu jednačen razmak biljaka u redu dovodi do smanjenja prinosu, to je ujedno i najvažniji razlog zbog koga treba sprečiti pojavu samoniklih repa.

■ **BILJNE VAŠI** – Samonikla repa daje cvetonosno stablo. To stablo je izuzetno privlačno za biljne vaši. Biljne vaši se najpre prenamnože na samoniklim biljkama, a zatim u velikom broju naseljavaju i gajene repe. Osim direktnе štete koje vaši stvaraju sisanjem sokova šećerne repe, vaši smanjuju prinos i indirektno. Naime, medna rosa koja se javlja na biljkama na kojima se razvijaju, smanjuje lisnu površinu, pa se time smanjuje i prinos repe, posebno u sušnjim uslovima. Vaši, takođe, prenose virus koji mogu da prepolove prinos repe.

■ **MASOVNIJA POJAVA PLAMENJAČE – SKUPLJA ZAŠTITA** – Plamenjača repe je bolest koja se javlja u semenjskoj šećernoj repi, jer je tu prisutan dvogodišnji ciklus proizvodnje. Plamenjača se, takođe, razvija i na samoniklim repama. Za sada su repe napadnute plamenjačom retke, ali se može pretpostaviti da će se potencijal izvora zaraze povećati. Za kontrolu plamenjače se koriste potpuno drugačiji preparati u odnosu na kontrolu Cercospora. Masovnjom pojavom plamenjače, zaštita repe će postati još komplikovanija i skupljia.

Cvetonosna stabla na samoniklim repama se mogu jako razgranati. Jedna biljka može da pokrije i površinu od četvrt kvadratnog metra! Prilikom zaštite od Cercospora fungicidi ne dospevaju do lista gajene repe. Zato se na tim biljkama bolest razvija dovodeći do defolijacije, čime se gubi prinos i dolazi do smanjenja digestije.

■ **KAKO SUZBIJATI SAMONIKLU ŠEĆERNU REPУ**

- Herbicidi su naravno selektivni prema samonikloj repi, kao i prema gajenoj repi. Zato nijedan herbicid u repi nema delovanje na nju.

▲ Pojedinačna biljka šećerne repe koja je prošla jarovizaciju

◀ Izgled useva
repe gde je ni-
canje samo-
nikle šećerne
repe masovno

- Mehanizovano mehaničko suzbijanje, špartanje, se ni ne obavlja u redu. Zbog toga mnogo repa ostaje u redu, gde i nanosi najveće štete gajenim biljkama pored nje.
- Ručno kopanje pri masovnoj pojavi nije ekonomski isplativo, a potekad je i nemoguće.

S obzirom na ove činjenice, najvažnije je spričiti masovnu pojavu samoniklih repa.

■ MERE ZA SPREČAVANJE MASOVNE POJAVE SAMONIKLIH REPA – Jedan od predloga je da se u godini nakon gajenja repe pregleda parcela na kojoj je gajena repe ili gde je bila prizma. Ukoliko ima biljaka repe koje su tu zaostale, najbolje je uništiti ih mehanički. Herbicidi u kukuruzu koji sadrže 2,4d ili dikambu imaju dobro delovanje na manje razvijene biljke. Ovi herbicidi će uništiti manje biljke samoniklih repa. Veće biljke samonikle repe je bolje uništiti mehanički i u usevu kukuruza.

Najbolja preventiva je ipak poštovanje plodoreda. Ukoliko je plodored rastegnut, seme samonikle repe gubi klijavost i problem se jako usporeno javlja.

Na parcelama gde se ne vrši stalno uništavanje samoniklih repa, jedino pravo rešenje je potpuno izbacivanje šećerne repe iz plodoreda. Samo

na taj način se može rešiti problem sa monikle šećerne repe kao korova.

*Dragan Vajgand,
Agroprotekt d.o.o., Sombor*

▼ Izgled useva
repe gde samo-
nikla repa pravi
veliku štetu